

כגפן פוריה

עלון להפצת תורה ויהדות

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה

פְּרִשֶׁת יִתְרוֹ

יציאת השבת:

17:44

ירושלים: 17:43

כ' שבט תשפ"ב

הפטרה: בשנת מות המלך עזריהו

יציאת השבת ר"ת 18:06

תענית שובבי"ם ת"ת

גיליון 652

כניסת השבת:

16:30

ירושלים: 16:28

מה זה נוגע אלי?

הרב עמוס שושן - רב ישובי רכס פוריה

בתחילת הפרשה מסופר (יח, א-ה): "וישמע יתרו כהן מדין חתן משה את כל אשר עשה אלוהים למשה ולישראל עמו... ויבוא יתרו חותן משה ובניו ואשתו אל משה אל המדבר". בביאור עניין בואו של יתרו חלקו הפרשנים, האם היה זה קודם מתן תורה או לאחריו, האם נתגייר יתרו או לא? האם הלך לארצו לתמיד או שמא חזר... רש"י בפירושו על אתר, מביא את דברי התלמוד (זבחים קטז, א): "וישמע יתרו - מה שמועה שמע ובא? קריעת ים סוף ומלחמת עמלק". ומה היה מיוחד בכך? "כי בדבר אשר זדו עליהם - כתרגומו: במים דמו לאבדם והם נאבדו במים. אשר זדו - אשר הרשיעו. ורבותינו דרשוהו (במסכת סוטה יא) לשון: 'ויזד יעקב נזיד' בקדרה אשר בשלו, בה נתבשל".

יתרו הכיר את כל סוגי העבודה זרה שבעולם, ואולם ידע כי ה' הגדול מכולם, אין עוד מלבדו. ההוכחה לכך, שהרי המצרים ניסו להתחכם ולפגוע בישראל בדרך שלא יעשו בה. אמרו: נטביע אותם ביאר, כי ה' נשבע שלא יביא מבול לעולם! ואולם הם נענשו מידה כנגד מידה ואבדו בים סוף. יתרו התפעל לנוכח הידיעה כי הכל מחושב מלמעלה "אל אמונה ואין עוול, צדיק וישר הוא".

ואולם שמעו של המהלך הניסי בו נתון עם ישראל היה ידוע בעולם כולו, הוא נדון בארמונות מלכים ובחצרות רוזנים, גם פשוטי העם השיחו בו. אך בניגוד לכל אלו, שחיפשו דרך כיצד להתמודד עם התופעה הזו, של עם ה' המונהג בדרך ניסית מעל הטבע, יתרו שומע ורוצה להצטרף, זהו יחודו: "וישמע יתרו - מה שמועה שמע ובא". כולם שמעו אך יתרו של יתרו היה בכך שהוא בא. יש בכך לימוד לכולנו, כשאנו שומעים שיעור במוסר, הלכה וכד', אסור לנו שתהיה זו חוויה חולפת, אלא צריכים אנו להפנים את הדברים בבחינת: שמע

ובא, וכדברי הרמב"ן באגרתו לבנו: לאחר הלימוד צריך לבדוק איך הדבר בא לידי מעשה בפועל.

בהוצאת מכון "שערי תורה": פוריה-נוה עובד ד.ג. גליל תחתון 15210

שערי תורה וחסד ע"ר * כולל אברכים * שיעורי תורה * פרסומים תורניים * גמ"ח עזרה לנוקמים *
הדפסה: דפוס כנרת. עריכה: צ. שורץ. היה שותף. להעברת תרומות: בנק המזרחי סניף טבריה מספר חשבון: 123459

וחיי עולם נטע בתוכנו

גדולה תורה שהיא נותנת חיים לעושה בעולם הזה ובעולם הבא, שנאמר כי חיים הם למוצאייהם ולכל בשרו מרפא, ואומר, רפאות תהי לשרף ושקוי לעצמותיך, ואומר, עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאשר, ואומר, כי לוית חן הם לראשך וענקים לגרגרתך, ואומר, תתן לראשך לוית חן עטרת תפארת תמגנך, ואומר, כי בי ירבו ימיו ויסיפו לך שנות חיים, ואומר, אךך ימים בימינה בשמאלה עשר וכבוד, ואומר כי אךך ימים ושנות חיים ושלום יסיפו לך ואומר, דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום: אבות, ו

רש"י

נותנת חיים לעושה בעוה"ז – שאוכל הפירות והקרן קיימת לעוה"ב: כי חיים הם למוצאייהם – הפירות בעוה"ז: ואומר ושקוי לעצמותיך – שתהא משהק עצמותיך בקבר. ואומר עץ חיים היא למחזיקים בה בעולם הבא. ושמא תאמר לחיים הוא זוכה ומי יאמר שיהא זוכה לעושר שהרי יש לך כמה בני אדם הנדונים לעניות שהמות טוב להם מחייב לפיכך הוא אומר כי לוית חן הם לראשך וגו'. כלומר ואיזהו דבר המביא את האדם למצוא חן בעיני האנשים הוי אומר זה הממון ושמא תאמר ממון יתנו לו אבל לא יהיה מכובד בין האנשים לכך נאמר עטרת תפארת תמגנך. ושמא תאמר אפילו מי שלמד שלא לשמה זוכה לכל הדברים האלה לכך נאמר אורך ימים בימינה כלומר למימינים בה פירוש לומדים לשמה יש להם אורך ימים ואצל עושר וכבוד: בשמאלה – פירוש למשמאלים עושר וכבוד יתנו להם אבל לא חיים ארוכים ושמא תאמר לחיים ועושר וכבוד זוכה אבל לא לשלום לכך נאמר ושלום יסיפו לך:

מעשה אבות

מיתתנו על אחת כמה וכמה! אף אנחנו, עכשיו שאנו יושבים ועוסקים בתורה, שכתוב בה 'כי הוא חיך ואורך ימך' – כך, אם אנו הולכים ומבטלים ממנה על אחת כמה וכמה! לפי משל זה עם ישראל משול לדג והתורה למים. כשם שאין אנו יכולים להעלות על דעתנו שיש חיות לדג מחוץ למים, כך עלינו להבין שאין חיות לעם ישראל בלי תורה.

וכך דרש רבי יהושע, בזמן שהלכו רבי יוחנן בן ברוקה ורבי אלעזר בן חסמא תלמידיו, להקביל את פניו בפקיעין וכמסופר (תגיגה ג, א): "דברי חכמים כדרבנות וכמשמרות נטועים בעלי אספות נתנו מרועה אחד. למה נמשלו דברי תורה לדרבן? לומר לך: מה דרבן זה מכין את הפרה לתלמיה להוציא חיים לעולם, אף דברי תורה מכוונים את לומדיהן מדרכי מיתה לדרכי חיים. אי מה דרבן זה מטלטל אף דברי תורה מטלטלין? תלמוד לומר משמרות. אי מה מסמר זה חסר ולא יתר אף דברי תורה חסירין ולא יתירין? תלמוד לומר נטועים, מה נטיעה זו פרה ורבה, אף דברי תורה פריין ורביין. בעלי אספות

גדולה תורה שהיא נותנת חיים לעושה בעולם הזה ובעולם הבא – אחר ששנינו במשנה הקודמת, את המעלות הרבות להן זוכה לומד התורה, מוסיפה משנתנו ללמד, כי גדולותה של התורה, שהיא נותנת חיים ממש לעושה, גם בעולם הזה וגם בעולם הבא.

מסקנה זו עולה יפה במשלו של רבי עקיבא בתלמוד (ברכות סא, ב): "פעם אחת גזרה מלכות הרשעה שלא יעסקו ישראל בתורה, בא פפוס בן יהודה ומצאו לרבי עקיבא שהיה מקהיל קהלות ברבים ועוסק בתורה. אמר לו: עקיבא, אי אתה מתירא מפני מלכות? אמר לו: אמשול לך משל, למה הדבר דומה – לשועל שהיה מהלך על גב הנהר, וראה דגים שהיו מתקבצים ממקום למקום, אמר להם: מפני מה אתם בורחים? אמרו לו: מפני רשתות שמביאין עלינו בני אדם. אמר להם: רצונכם שתעלו ליבשה, ונדור אני ואתם כשם שדרו אבותי עם אבותיכם? אמרו לו: אתה הוא שאומרים עליך פקח שבחיות? לא פקח אתה, אלא טפש אתה! ומה במקום חיותנו אנו מתיראין, במקום

הוא אינו כן, נתן תורה לישראל סם חיים לכל גופו, שנאמר: ז'כלל בשרו מרפא'."

ואומר, 'אורך ימים בימינה, בשמאלה עושר וכבוד' – וכך דרשו בתלמוד (מסכת שבת סג, א): מהו שכתוב: 'אורך ימים בימינה, בשמאלה עושר וכבוד?' האם בימינה יש אורך ימים ואין עושר וכבוד? אלא למימינים בה (העוסקים בה לשמה) יש אורך ימים, וכל שכן עושר וכבוד. למשמאילים בה (העוסקים בה שלא לשמה) יש עושר וכבוד אך לא אריכות ימים.

ואומר, 'כי אורך ימים ושנות חיים ושלום יוסיפו לך' – נוכל להסביר זאת לפי דברי הגמרא (בבא בתרא קכא, ב): כי יש חובה, מיום ט"ז באב להוסיף בלימוד התורה. ופירש הרשב"ם על אתר: מט"ז באב ואילך דמוסיף – מן הלילה על היום לשנות יוסיף ימים, כדכתיב: 'כי הוא חייד', וכתיב: 'כי אורך ימים ושנות חיים ושלום יוסיפו לך'. שמתוך שהלילות מאריכין והימים מתקצרין צריך לעסוק בלימודו גם בלילה ודלא מוסיף יסוף – יאסף, ומי שאינו מוסיף בלימוד התורה יאסף, שימות בחצי ימיו. וכן פסק ברמ"א (עיין בשולחן ערוך, יורה דעה רמו, כג). וכך דרשו בתלמוד (יומא עא, א): "כי אורך ימים ושנות חיים ושלום יוסיפו לך", וכי יש שנים של חיים ויש שנים שאינן של חיים? אמר רבי אלעזר: אלו שנותיו של אדם המתהפכות עליו מרעה לטובה". ופירש ברש"י: 'מי שהיה עני בילדותו ונעשה עשיר לעת זקנותו, דומה לו כאילו עכשו נעשה חי מתוך מיתה'.

ואומר, 'דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום' – ובמדרש דרשו על פסוק זה (ילקוט שמעוני ג, תתקלד): "בקש הקב"ה ליתן תורה בשעה שיצאו ישראל ממצרים, והיו חולקים זה על זה, שנאמר: 'זיסעו מסכות ויחנו באתם', שהיו נוסעים במריבה וחונים במריבה, כשבאו לרפידים הושו כולם ונעשו אגודה אחת, שנאמר: 'זיחן שם ישראל', ויחנו (בלשון רבים) לא כתוב כאן, אמר הקב"ה: התורה כולה שלום, ולמי אני נותנה לאומה שאוהבת שלום, הוי: ז'כלל נתיבותיה שלום'."

אלו תלמידי חכמים שיושבין אסופות אסופות ועוסקין בתורה, הללו מטמאין והללו מטהרין, הללו אוסרין והללו מתירין, הללו פוסלין והללו מכשירין. שמה יאמר אדם: היאך אני למד תורה מעתה? תלמוד לומר: כולם נתנו מרועה אחד, אל אחד נתנן, פרנס אחד אמרן, מפי אדון כל המעשים ברוך הוא, דכתיב: 'זידבר אלהים את כל הדברים האלה'."

לאחר שהסביר רבי יהושע את חשיבות לימוד התורה, שהיא מכוונת את לומדיה ללכת בדרך החיים, מסיים רבי יהושע בכדאיות לעסוק בה על אף מורכבותה והמחלוקות בהבנתה: "אף אתה עשה אוניך כאפרכסת, וקנה לך לב מבין לשמוע את דברי מטמאים ואת דברי מטהרים, את דברי אוסרין ואת דברי מתירין, את דברי פוסלין ואת דברי מכשירין'."

וכן אמרו (קידושין ל, ב): "ז'שמתם' – סם תם, נמשלה תורה כסם חיים. משל לאדם שהכה את בנו מכה גדולה, והניח לו רטיה על מכתו ואמר לו: בני, כל זמן שרטיה זו על מכתך אכול מה שהנאתך, ושתה מה שהנאתך, ורחוץ בין בחמין בין בצונן ואין אתה מתיירא, ואם אתה מעבירה הרי היא מעלה נומי. כך הקדוש ברוך הוא אמר להם לישראל: בני, בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין, ואם אתם עוסקים בתורה אין אתם נמסרים בידו'."

שנאמר: 'כי חיים הם למוציאיהם ולכל בשרו מרפא' – וכן דרש רבי יהושע בן לוי (עירובין נה, א): "המהלך בדרך ואין עמו לוייה יעסוק בתורה, שנאמר: 'כי לוית חן הם'. חש בראשו יעסוק בתורה, שנאמר: 'כי לוית חן הם לראשך'. חש בגרונו יעסוק בתורה, שנאמר: 'זענקים לגרגרתיך'. חש במעיו יעסוק בתורה, שנאמר: 'רפאות תהי לשרך'. חש בעצמותיו יעסוק בתורה, שנאמר: 'זשקוי לעצמותיך'. חש בכל גופו יעסוק בתורה. שנאמר: 'ז'כלל בשרו מרפא'". עוד דרשו שם: "אמר רב יהודה ברבי חייא: בוא וראה שלא כמדת הקדוש ברוך הוא מדת בשר ודם, מדת בשר ודם אדם נותן סם לחברו, לזה יפה ולזה קשה, אבל הקדוש ברוך

הלכות קריאת התורה

א. אין קוראים בספר תורה בפחות מעשרה אנשים גדולים. ואין קטן פחות מגיל בר מצוה ('שלוש עשרה שנה ויום אחד), מצטרף לעשרה להוצאת וקריאת התורה, אפילו בשעת הדחק. ובשעת הדחק הגדול מותר לצרף למנין מחללי שבת בפרהסיא, כדי להוציא ספר תורה ולקרוא בו ברכות, ובפרט בראש השנה וביום הכפורים שהכל מהרהרים הרהורי תשובה.

ב. בית כנסת שיש בו מנין מצומצם בתפלת שחרית של שבת, ואחר שהתחיל השליח צבור לקרוא בספר תורה יצא אחד מהם, רשאים לסיים את הקריאה בעליית שבעה עולים. ודעת ספר האשכול שהאחרים יעלו לתורה ולא יברכו, אחר שאין שם מנין. אך יש חולקים ואומרים שיכולים העולים גם לברך לפני הקריאה ואחריה, למרות שאין שם מנין, עד שייסימו חובת היום. וכן עיקר לדנא, ואין לחוש בזה לספק ברכות להקל, דספק ברכות במקום סברא יחידאה לא אמרינן. והעולה השביעי אחר סיום ברכתו האחרונה לא יאמר קדיש. והשביעי יקרא גם את ההפטרה, אך לא יברך על ההפטרה לא לפניו ולא לאחריה.

ג. ששה בני אדם שלא שמעו את הקריאה בתורה, בשני וחמישי או בשבת, מותר להם לצרף ארבעה נוספים שכבר שמעו את הקריאה, ולקרוא בספר תורה בברכות תחלה וסוף.

ד. ששה בני חו"ל הנמצאים בארץ ישראל, ורוצים לצרף ארבע אנשים מארץ ישראל כדי לקרות בספר תורה ביום טוב שני של גלויות, אינם רשאים לעשות כן, ואין לשנות ממנהג ירושלים.

ה. מעשה שאירע בירושלים (בי"ב שבט תקמ"ו), שירד שלג כבד בירושלים בגובה כמה אמות מיום רביעי בשבת עד עצם יום השבת, כשיעור קומת איש ויותר, ושערי בתי הכנסת שהם נמוכים משיעור זה לא נפתחו כלל בשבת שחרית, וגם לא היה מי שבא לשם להתפלל, והצבור לא שמעו קריאת התורה של פרשת בשלח. צריך שיקראו בשבת הבאה שתי פרשיות, בשלח ויתרו, באופן שהכהן הקורא ראשון יקרא פרשת בשלח כולה, ויקרא עוד שלשה פסוקים מפרשת יתרו, ואח"כ יעלו שאר העולים של חובת היום בפרשת יתרו. וכל זה היכא דאפשר.

ו. העולה וגם הקורא צריכין לעמוד, ואפילו לסמוך על שום דבר אסור. משום שצריכים לעמוד באימה, דכשם שניתנה התורה באימה כך אנו צריכין לנהוג בה באימה, ורק מי שהוא אדם חלוש, יכול לסמוך קצת סמיכה כל דהו. אם הקורא בעצמו, הוא עולה לתורה, צריך שיעמוד אחר אצלו, שכשם שנתנה התורה על ידי שליח - משה רבינו עליו השלום, כך אנו צריכין לנהוג בה על ידי שליח.

ז. כיון שהתחיל הקורא לקרות, אסור לכל הקהל לדבר, אפילו בדברי תורה, ואפילו בין גברא לגברא, ואסור לצאת מבית הכנסת בשעה שקורין בתורה.

לעילוי נשמת אמו"ר רבי יצחק שושן זצ"ל - נלב"ע יב' תמוז תשע"ז

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

עלון זה מוקדש:

לרפואת: אברהם ציון, שרה בת שמחה, ציפורה ויהושע לוי. ביבה אלימלך. ישי הלוי. עוזר בן עישא. תקוה בת עזיזה. אלנה בת ג'אן. אסתר בת זלבה. מול בת עטלה. אברהם בן דוד. יוחנן בן סולמנה. דוד בן אביגיל. אילנה בת סליחה. ישי ורחל לוי. חנה בת זלבה. עדי בת זלבה. יוסף בן מיכל. יצחק דרעי הי"ו. **להחזרת נעדר צה"ל ושבייו ובהם:** אורון שאול, הדר גולדן, גיא חבר, רון ארד, יהודה כץ, צבי בלדמן. **לעילוי נשמת:** הגר"ע יוסף צוק"ל. הגר"מ אליהו צוק"ל. רבי מסעוד מלול זצ"ל. רבי יצחק שושן זצ"ל. רבי יעקב שושן. יונה יונה. סופר מנחם. יעקב בנציון. מקסים חיים דרעי. הרב אברהם צוקרמן. נדיר נחום. ישראל אברהם נתן. שלמה בן מרים. יצחק ועמרם אטיאס. אורן מועלים. אליהו מייטו. דוד גרוסברג. עמוס דמרי. רוי שלמה. סימנאב משה יהודה. יצחק זקן בן סליקה. נעים משה. ארז מנחם. יצחק ושמחה אילון. נסים וסליקה שושן. מרים שמעון. יפה גורי. יזהר קלון. לאה ציון. ליט שבת. חנה יצחק. אסתר חוד. אסתר בת תורה. אליהו בת פריחה. מרים קדושים. תרצה זינדון. אסתר וענבר נחום. דן ונעה זורע. דניאל אלמליח. מנחם הלוי. יצחק ולאח אסתר. אליהו ארד. עזיה עמוס. רות יעקב. חיה רחל לוי. יונה שרעבי. מרים יהודה. שמואל למבר. נעמה בת מנחם. עליזה מועלים. שרה אוליאל. שמעון בן דוד. אברהם ארד. יוסף אלקוב. מיסאל וענקן. רחביה ששמש. עשה דוד. ברכה ספן. נביה דוד. נביה ספן. אליס טוביל. מרים בת דוד. טאהבן. אילה שחר ז"ל. **ולע"נ הנספים בשואה ובהם:** אלכסנדר שנודר, שושנה רוזה, רפאל פריץ, וציציליה צילה לבית משפחת ציטרון הי"ד.

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה